

2024-09-18

Dnr: KS 2024/338

Handläggare

Per Edensvärd
per.edensvard@vanersborg.se
0521-72 14 52

Mottagare

s.remissvar@regeringskansliet.se,
s.sof@regeringskansliet.se.

En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Sammanfattning av yttrande

Vänersborgs kommun yttrar sig över förslaget kring en statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. Utredningen som detta yttrande gäller, pekar på ett statligt huvudmannaskap i likhet med den danska ordningen syfta till att tillräckliga och ändamålsenliga åtgärder vidtas för att skydda och förhindra barn och unga från att begå brott och involveras i en kriminell livsstil.

Vänersborgs kommun delar utredningens uppfattning om att det finns ett behov av åtgärder kring målgruppen samt att nuvarande ramverk och resurser inte varit tillräckliga. Socialnämnden menar dock att det inte är beslut som är svåra att fatta, utan att resurser måste tilldelas socialtjänsten i tillräcklig omfattning för att evidensbaserade insatser ska kunna ges tidigt, med uthållighet och i samverkan, utifrån de samlade lagförslag som också är på väg. Detta är ett ansvar som redan åligger socialtjänsten och bör fortsatt göra det, men är också beroende av långsiktiga nationella resurser i tillräcklig omfattning. Socialnämnden tillstyrker med bakgrund av vad som redovisats i ärendet, sammanfattningsvis inte utredningens förslag om en ungdomskriminalitetsnämnd.

Yttrande

De senaste åren har präglats av en ambitionshöjning för det brottsförebyggande arbete från ett kommunalt perspektiv utifrån att lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete infördes. Ambitionshöjningarna skapar en förväntan på att det brottsförebyggande arbetet ska utvecklas mot ett mer aktivt och utbrett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete på lokal nivå med en stöttning från andra aktörer så som polis och länsstyrelse. Utifrån lagens krav om ett visst ansvar kring samordningen behöver kommun ta ett så bra helhetsgrepp som möjligt med de verktyg som finns till förfogande.

Från kommunens perspektiv innebär det att ett samlat grepp från regeringen avseende brottsförebyggande åtgärder för barn och unga är ett steg mot ökade möjligheter. Det som ur ett brottssamordnade perspektiv påverkar effekten av åtgärder är förmågan för en kommun att avsätta resurser (tid och utbildning för alla) och därmed en effektiv förmåga att implementera och förstå effekten av ett införande. Idag samverkar kommunerna utifrån den nya lagen (2023:196) främst med länsstyrelsen och polisen.

2024-09-18

Dnr: KS2024/338

Övergripande synpunkter

Vi noterar att det finns flera lagförslag och utredningar som syftar till att stärka socialtjänstens arbete med målgrupperna, och vill understryka vikten av att dessa samordnas för att ge en helhetsbild. Risken är annars att de blir svåröverskådliga och inte får önskad effekt. Bland annat övervägs en sänkning av straffmyndighetsåldern och förslag ska lämnas som ger socialtjänsten betydligt mer kraftfulla verktyg att möta den aktuella målgruppen, samt att förslag lämnats som möjliggör en mer omfattande informationsdelning mellan berörda aktörer i det brottsförebyggande arbetet. Vi ser det som positivt att det i utredningen tydligt framkommer en medvetenhet kring detta och att förslagen under det fortsatta beredningsarbetet att behöva sam-ordnas med förslag om lagändringar som kan komma att lämnas av andra utredning-ar.

Barnperspektiv

Reformens syfte, att syfta till att tillräckliga och ändamålsenliga åtgärder vidtas för att skydda och förhindra barn och unga från att begå brott och involveras i en kriminell livsstil, är med självklarhet positiv utifrån ett barnperspektiv. Detsamma vad avser betoningen på helhetssyn, t ex att den unge vistas i en kriminell miljö, och att systemet inte är straffrättsligt. Barn och unga kan involveras successivt i kriminalitet och även om det inte kan klarläggas att ett visst enskilt brott har begåtts kan det ändå vara uppenbart att barnet eller den unge riskerar att dras in i kriminalitet och är i behov av åtgärder.

Ekonomiskt perspektiv och kommunernas självbestämmande

Socialnämnden ställer sig kritisk till förslaget om en ny myndighet då det innebär en oproportionerligt stor påverkan för kommunen under hela processen utan att utredningen kan visa på en bättre nyttoeffekt. Bland annat beskrivs att det inför ett beslut i MUK ska inhämtas ett yttrande från socialnämnden. Socialnämndens yttrande ska innehålla en bedömning av risken för att barnet eller den unge kommer begå brott av allvarligt slag och förslag på lämpliga brottsförebyggande åtgärder för barnet eller den unge. Socialnämnden ska utse en särskild handläggare för barnet eller den unge. Socialnämnden ska också ansvara för att verkställa de insatser som MUK beslutar om. Om det är särskilt påkallat får MUK förelägga socialnämnden att vidta åtgärder för att barnet eller den unge ska kunna genomföra åtgärder i handlingsplanen på ett ändamålsenligt sätt. Det innebär att kommunen åläggs flera uppgifter som man inte själva har ett ansvar för att besluta om, och att dessa också kan ske parallellt som andra processer inom nämndens ansvar pågår, t ex vad avser LVU. Om lagförslaget antas bedöms det ge uppenbara ekonomiska konsekvenser. Utredningen har inte till fullo lyft dessa konsekvenser och hur kommunerna ska kompenseras. Kommunerna har förvisso redan i dag ansvar för att den aktuella målgruppen ska få del av de brottsförebyggande insatser de är i behov av men de beslut om brottsförebyggande åtgärder som MUK fattar kan innebära andra och i vissa fall mer kostsamma insatser än de som kommunen skulle ha valt i de enskilda fallet. Utredningens förslag innebär också att processen kring den aktuella målgruppen ska präglas av skyndsamhet och beskriver att det är svårt att bedöma vilka konsekvenser detta får i praktiken. Riktade statsbidrag nämns som ett

2024-09-18

Dnr: KS2024/338

alternativ för att kompensera kommunerna, vilket nämnden vill understryka är administrativ belastande och även innebär en kortsiktighet och osäkerhet i planeringen för målgruppen.

Brukarperspektiv och tillit till socialtjänsten

Socialtjänstens uppdrag är vidare att främst hjälpa utsatta människor. Det finns en risk för att ungdomskriminalitetsnämnder kan leda till att tilliten till socialtjänsten påverkas om socialtjänsten uppfattas knytas närmare samhällets brottsbekämpande aktörer. Detta i ett läge där socialtjänstens uppdrag snarare behöver stärkas.

Socialnämnden delar utredningens uppfattning om att det finns ett behov av åtgärder kring målgruppen samt att nuvarande ramverk och resurser inte varit tillräckliga. Socialnämnden menar dock att det inte är beslut som är svåra att fatta, utan att resurser måste tilldelas socialtjänsten i tillräcklig omfattning för att evidensbaserade insatser ska kunna ges tidigt, med uthållighet och i samverkan, utifrån de samlade lagförslag som också är på väg. Detta är ett ansvar som redan åligger socialtjänsten och bör fortsatt göra det, men är också beroende av långsiktiga nationella resurser i tillräcklig omfattning.

Socialnämnden tillstyrker med bakgrund av vad som redovisats i ärendet, sammanfattningsvis inte utredningens förslag om en ungdomskriminalitetsnämnd.

Beredning

Yttrandet har beretts tillsammans med socialnämnd och samordnats av kommunstyrelsen.